

Комплексні імунологічні дослідження крові та ротової рідини, проведені у здорових осіб з відсутністю уражень СОПР і у хворих на ХК СОПР на тлі початкових порушень вуглеводного обміну (ППВО) показали, що при даному захворюванні основні зміни виявляються як у системі місцевого, так і загального імунітету організму. Аналіз результатів проведених досліджень, свідчить про достовірні ($p < 0,001$) зміни більшості показників, що характеризують системний імунітет організму. При цьому встановлене значне зниження абсолютного і відносного вмісту CD3 фракції Т-лімфоцитів периферійної крові порівняно з контрольною групою здорових осіб та хворих на ХК без ППВО. Так, її вміст у здорових осіб склав $54,85 \pm 1,31$ %, у хворих на ХК без ППВО – $44,00 \pm 0,75$ %, у хворих на ХК з ППВО – $41,00 \pm 0,78$ % (при $p < 0,001$). У хворих на ХК з ППВО абсолютне число даного фактора склало $1,24 \pm 0,05 \times 10^9$ /л, у хворих на ХК без ППВО – $1,20 \pm 0,03 \times 10^9$ /л (проти $1,47 \pm 0,03 \times 10^9$ /л у контролі, при $p < 0,001$).

При порівнянні імунологічних показників здорових осіб і хворих на ХК СОПР на тлі ППВО встановлено, що розвиток даного захворювання супроводжується достовірним ($p < 0,001$) зниженням субпопуляцій імунокомпетентних клітин (CD4 і CD8). При цьому рівень CD4 фракції лімфоцитів був майже вдвічі нижчим, чим у осіб контрольної групи. У хворих на ХК СОПР без ППВО абсолютне число CD4 фракції склало $0,37 \pm 0,01 \times 10^9$ /л, у хворих ХК СОПР з ППВО – $0,32 \pm 0,01 \times 10^9$ /л, у той час як у контрольній групі – $0,63 \pm 0,02 \times 10^9$ /л. У процентному співвідношенні цей показник відповідно склав $28,96 \pm 0,51$ %, $29,17 \pm 0,45$ % і $34,61 \pm 0,79$ %.

При дослідженні CD8 фракції лімфоцитів крові отримані дані, що свідчать про достовірне ($p < 0,001$) зниження Т-супресорної функції у хворих. Причому, істотні реакції з боку супресорів/кілерів відзначені як у відносних, так і в абсолютних показниках. Абсолютне число даної фракції склало $0,28 \pm 0,01 \times 10^9$ /л у хворих з ХК на тлі ППВО, $0,30 \pm 0,01 \times 10^9$ /л – з ХК без ППВО (проти $0,34 \pm 0,01 \times 10^9$ /л у контролі) при ступені достовірності 99,9 %. Відносний вміст CD8 фракції лімфоцитів, що відповідає за реакції клітинного імунітету і здійснює імунологічний нагляд за антигенним гомеостазом в організмі, склав $18,54 \pm 0,71$ % в контролі, $15,26 \pm 0,29$ % при ХК без ППВО і $14,27 \pm 0,31$ % при ХК з ППВО (при $p < 0,001$). Однак, слід зазначити, що незважаючи на достовірність відмінностей цього показника, зниження абсолютних і відносних значень CD8 було менш вираженим, чим CD4, що знайшло відображення у показниках імунорегуляторного індексу.

Як відомо, провідне значення в оцінці стану імунної системи має співвідношення CD4/CD8. При аналізі співвідношення субпопуляцій виявлені достовірні відмінності ($p < 0,001$) у порівнянні з особами контрольної групи. Істотне зниження імунорегуляторного індексу виявлене у хворих на ХК СОПР з ППВО ($1,14 \pm 0,02$), у хворих на ХК без ППВО він також є нижчим ($1,23 \pm 0,02$ при показнику контрольної групи $1,85 \pm 0,02$).

Отримані результати свідчать про доцільність продовження системних досліджень ролі імунних порушень в патогенезі кандидозних уражень СОПР при початкових порушеннях вуглеводного обміну.

УДК: 616.314.-17-008.1-08-084:616.311.2-007.23

С. А. Шнайдер, д. мед. н., Т. В. Ніколаєнко

Одеський національний медичний університет

ОЦІНКА ПАРОДОНТОПРОТЕКТОРНОЇ ДІЇ ГЕЛЮ, ЩО МІСТИТЬ 0,2 % ГІАЛУРОНОВУ КИСЛОТУ, В ЕКСПЕРИМЕНТІ У ЩУРІВ

Дистрофічно-деструктивні процеси в пародонті прогресують з віком. Поширеність захворювань пародонту досягає у осіб молодого віку (до 30 років) 50-60 %, у осіб старших 40 років – 100 % (Вишняк Г.Н., 1999). Більшість дослідників зв'язують цей факт з доведеним вікозалежним зменшенням мінеральної насиченості і щільності кісткової тканини скелета, що призводить до виникнення остеопенічного синдрому, а при втраті 30-40 % мінеральних речовин в кістковій тканині – розвитку остеопору (Поворознюк В. В. із співавт., 1995-2000).

Останніми роками в клінічній пародонтології особлива увага приділяється пошуку засобів і методів для посилення процесу регенерації тканин пародонту, для відновлення структурної біології усього ураженого пародонтального комплексу, у тому числі і з'єднувальнотканинних структур. В цьому відношенні представляють інтерес препарати на основі гіалуронової кислоти (ГК).

Гіалуронова кислота, стабілізуючи міжклітинну речовину, оберігає тканини пародонту від проникнення мікроорганізмів, вірусів, токсинів.

Захисний ефект її проявляється в тому, що вона тимчасово вбудовується в оточуючий клітини пародонту матрикс з глікозаминогліканов і білків і, тим самим, утрудняє проникнення до клітин токсичних речовин (Строитель В.В., 2004; Burger F.D, 1993).

Встановлена роль ГК у формуванні кристалів гідроксиапатита і виявлені інші остеогенні ефекти. Представлені властивості гіалуронової кислоти дозволяють використати її в тканинній біоінженерії, у тому числі і в пародонтології і імплантології (Bartold P.M. et al., 2006; Srisuvan T. et al., 2006; Dahiya P., Kamal R., 2013).

Актуальними є експериментальні дослідження на тваринах для подальшого уточнення механізму дії ГК на тканини пародонту.

Мета даного дослідження. Оцінка пародонтопротекторної дії препарату «Генгігель» в умовах моделювання пародонтиту у щурів.

Матеріал і методи дослідження. В експерименті були використані 42 статевозрілих самок та самців білих пацюків лінії Вістар, масою тіла 220 -240 г, на базі віварію НДР ГУ "Інститут стоматології НАМН України".

В експерименті моделювали пародонтит з використанням «перекисної моделі». Всі тварини були поділені на 3 групи:

- Перша група (15 пацюків) – «контрольна». Тваринам щодня на протязі 45 днів вводили в раціон харчування звичайну рафіновану олію із розрахунку 5 % від маси корму.
- Друга група (15 пацюків) – «перекисна модель» пародонтиту. Тваринам щодня на протязі 45 днів вводили в раціон перекислену соняшникову олію (із перекисним числом 34 од.) із розрахунку 5% від маси корму.
- Третя група (12 пацюків) – «перекисна модель» пародонтиту + гель «Генгігель». Тваринам, яким моделювали пародонтит на протязі 45 днів (аналогічно з групою 2), потім на протязі 10 днів проводили аплікації геля «Генгігель».

Тривалість експерименту становила 55 днів (45 днів – моделювання пародонтиту, 10 днів – лікування).

Після завершення експерименту пацюків піддавали евтаназії під тіопенталовим наркозом шляхом тотального кровопускання, робили забор крові, виділяли тканини ясен і блоки щелеп с зубами для біохімічних і морфометричних досліджень.

Про пародонтопротекторний ефект гелю «Генгігель», згідно рекомендаціям О.Н. Воскресенського та співавт. (2002), судили по зниженню ступеня атрофії альвеолярного відростку щелеп (Ніколаєва А.В., 1965).

Результати дослідження. За даними морфометричних досліджень встановлені високі показники збитку кісткової тканини альвеолярного відростку у інтактних щурів внаслідок вікової спонтанної атрофії кісткової тканини (вся група – $34,2 \pm 1,1$ %, самці – $37,0 \pm 1,4$ %, самки – $31,4 \pm 0,9$ %) і у щурів з «перекисним» пародонтитом (вся група $36,3 \pm 1,3$ %, самці – $38,7 \pm 1,3$ %, самки – $33,9 \pm 1,7$ %). Застосування препарату «Генгігель» призвело до значного зниження ступеню атрофії альвеолярного відростку щелеп (вся група – $29,2 \pm 1,2$ %, самці – $32,1 \pm 0,9$ %, самки – $26,2 \pm 1,3$ %) як у порівнянні з інтактними щурами ($p < 0,005$, $p < 0,05$, $p < 0,01$, відповідно), так і з щурами другої групи ($p < 0,001$, $p < 0,005$ та $p < 0,01$, відповідно), що вказує на виражений антирезорбтивний та остеотропний ефекти гіалуронової кислоти.

Висновки. Встановлено пародонтопротекторну дію препарату «Генгігель» у вигляді аплікацій на ясна у щурів, що свідчить про перспективу його використання в якості профілактичного засобу при віковій атрофії тканин пародонту та в якості ефективного лікувального засобу в комплексній терапії генералізованого пародонтиту.

